

О.О.Халік

hhel.ua@gmail.com,

Т.О.Дерипаска

tan.deripascka@gmail.com

Можливості використання психомоторних ігор та ігрових дій для розвитку дрібної моторики дошкільників

Khalik O.O. Feasibility of using the psychomotor games and play activities for the development of the preschoolers' fine motor skills / O.O. Khalik, T.O. Derypaska // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D. Maksymenko, L.A. Onufrieva. – Issue 30. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2015. – P. 647–657.

О.О. Халік, Т.О. Дерипаска. Можливості використання психомоторних ігор та ігрових дій для розвитку дрібної моторики дошкільників. У статті аналізуються можливості використання психомоторних ігор з метою розвитку дрібної моторики старших дошкільників. Визначено види психомоторних ігор та ігрових дій: пальчикові ігри, ігри-шнурівки, ігри з лічильними паличками, піском, водою, тістом, папером, народні ігри, рухливі ігри, ігровий самомасаж.

Продіагностовано рівень розвитку рухових навичок пальців і кисті за методикою Т.Г. Візель у двох старших групах дошкільного навчального закладу. Виявлено домінування середнього рівня розвитку дрібної моторики; близько третини дітей мають низький рівень сформованості рухових навичок кисті та пальців.

Враховуючи отримані результати було розроблено систему психомоторних ігор та ігрових дій, яка спрямована на вдосконалення рухових навичок пальців і кисті дошкільників. Визначена система впроваджувалася в навчально-виховний процес дошкільного закладу в експериментальній групі у три етапи: *підготовчий, практичний, активно-ігровий*.

Підготовчий етап передбачав розробку системи психомоторних ігор та ігрових дій для старших дошкільників з метою розвитку дрібної моторики. Практичний етап мав на меті поступове введення системи даних ігор у навчально-виховний процес експериментальної групи дитячого садка. Активно-ігровий етап полягав у створенні умов для активної, самостійної ігрової діяльності дітей з метою закріплення та вдосконалення рухових навичок.

О.О. Khalik – the scientific contribution of the co-author is 50% ,

Т.О. Derypaska – the scientific contribution of the co-author is 50% .

Експериментальним шляхом доведено, що використання психомоторних ігор та ігрових дій сприяє розвитку дрібної моторики старших дошкільників. Після застосування вказаної системи психомоторних ігор та ігрових дій статистично достовірно підвищився рівень розвитку рухових навичок кисті та пальців.

Ключові слова: психомоторні ігри, ігрові дії, дрібна моторика, рухові навички, дошкільний вік, старші дошкільники, пальчикові ігри, ігри з папером, ігри з піском і водою.

Е.А. Халик, Т.А. Дерипаска. Возможности использования психомоторных игр и игровых действий для развития мелкой моторики дошкольников. В статье анализируются возможности использования психомоторных игр с целью развития мелкой моторики старших дошкольников. Определены виды психомоторных игр и игровых действий: пальчиковые игры, игры-шнуровки, игры со счетными палочками, песком, водой, тестом, бумагой, народные игры, подвижные игры, игровой самомассаж и др.

Продиагностирован уровень развития двигательных навыков пальцев и кисти по методике Т. Визеля в двух старших группах детского сада. Выявлено доминирование среднего уровня развития мелкой моторики; около трети детей имеют низкий уровень сформированности двигательных навыков кисти и пальцев.

Учитывая полученные результаты, была разработана система психомоторных игр и игровых действий, направленная на совершенствование двигательных навыков пальцев и кисти дошкольников. Система внедрялась в учебно-воспитательный процесс дошкольного учреждения в экспериментальной группе в три этапа: подготовительный, практический, активно-игровой.

Подготовительный этап предусматривал разработку системы психомоторных игр и игровых действий для старших дошкольников с целью развития мелкой моторики. Практический этап имел целью постепенное введение системы данных игр в учебно-воспитательный процесс экспериментальной группы детского сада. Активно-игровой этап заключался в создании условий для активной, самостоятельной игровой деятельности детей с целью закрепления и совершенствования двигательных навыков.

Экспериментальным путём доказано, что использование психомоторных игр и игровых действий способствует развитию мелкой моторики старших дошкольников. После применения указанной системы психомоторных игр и игровых действий статистически достоверно повысился уровень развития двигательных навыков кисти и пальцев.

Ключевые слова: психомоторные игры, игровые действия, мелкая моторика, двигательные навыки, дошкольный возраст, старшие дошкольники, пальчиковые игры, игры с бумагой, игры с песком и водой.

Постановка проблеми. Формування у дошкільника цілісної картини світу, впровадження у психолого-педагогічну практику системного підходу до розвитку особистості – це сучасна мета реформування системи дошкільної освіти України (О.Л.Кононко, Т.О.Піроженко). Педагог повинен орієнтуватися на цілісний і загальний розвиток дитини [1].

Але реалізація цієї мети не можлива без врахування певної низки проблем, зокрема появи тенденції щодо зниження рухової активності сучасних дошкільників, що сприяє погіршенню функціонального та соматичного стану дітей. А також зміщення гри на другий план, витіснення її навчальними заняттями в дошкільних закладах та різними формами гурткової роботи, що сприяє перевтомі, зниженню інтересу до здійснюваної діяльності (Р.Р.Нугаєва).

Тому, для реалізації системного підходу до розвитку особистості, з одного боку, є необхідність розвитку рухових навичок, зокрема і дрібної моторики дошкільників, а з другого – потрібно використовувати для цього гру, яка є і повинна залишатися особливою формою життя дитини-дошкільника у суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження психомоторики і психомоторного розвитку стосуються як різного віку, так і різних видів діяльності в роботах Є.П.Ільїна, В.В.Клименка, В.П.Озерова, А.І. Шинкаряка.

П.К. Анохін, В.М. Бехтерев, О.Р.Лурія, М.М. Кольцова та інші вказували, що одним із найважливіших компонентів загального розвитку дитини є формування рухової функції. Але реалізація цієї функції можлива лише через прояв активності.

На думку Ю.І. Родіна, психомоторика забезпечує постійне формування психологічних механізмів, що пов'язують компоненти руху людини в один живий організм [6, с. 393].

Д.Б. Ельконін зазначає, що у «дошкільному віці перебудова рухів і дій дитини полягає у тому, що вони починають практично виконуватися, контролюватися і регулюватися самою дитиною на основі уявлення про майбутню дію та умови її здійснення» [3].

На думку А.І. Бикової, розширення доступних дошкільникам ігор сприяє поступовому підвищенню рухових можливостей дітей в грі, а також згодом дозволяє вирішувати складніші освітні задачі [2].

Мета роботи – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити можливості використання психомоторних ігор та ігрових дій для розвитку дрібної моторики у дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на досить велику кількість досліджень, присвячених вивченню психомоторики, поняття «психомоторні ігри» в науковій психологічній літературі майже не представлене. На нашу думку, *психомоторні ігри* – це ігри, що сприяють розвитку рухових навичок, загальної та дрібної моторики, та які, в свою чергу, стимулюють розвиток психічних процесів дітей дошкільного віку.

Було б доцільно визначити види психомоторних ігор та ігрових дій. До психомоторних ігор та ігрових дій можна віднести: рухливі ігри, пальчикові ігри, ігри-шнурівки, народні ігри, ігри з лічильними паличками, піском, водою, тістом, папером, ігровий самомасаж тощо.

Детальніше зупинимося на окремих видах психомоторних ігор для розвитку дрібної моторики дітей старшого дошкільного віку.

Пальчикові ігри – різновид психомоторних ігор у вигляді інсценізації будь-яких римованих історій, казок за допомогою пальців.

О.О. Нефьодова, Л.П. Савіна, О.В. Узорова вказують на важливість застосування їх у роботі з дошкільниками, які можна проводити як у сім'ї, так і в дошкільних навчальних закладах. У такий спосіб розвиваються уміння керувати своїми руками, виробляється спритність, уміння концентрувати увагу на одному виді діяльності. Ці ігри захопливі, сприяють розвитку мовлення і творчій діяльності, є досить емоційними [9; 10].

Іншим різновидом психомоторних ігор, які сприяють розвитку дрібної моторики, є *ігри-шнурівки*. М. Монтесорі та її послідовники вважають, що ігри-шнурівки сприяють виробленню навичок шнуровання. Крім того, розвивають концентрацію уваги, логічне мислення, пам'ять, а також готують руку дитини до письма.

Ігри з лічильними паличками. О.В. Власова та О.В. Зеркалій зазначають, що складання фігурок із паличок є ефективним засобом для розвитку дрібних м'язів пальців, передпліччя, окоміру. Нескладні завдання сприяють розвитку уваги, уяви, знайомлять з геометричними фігурами і поняттям «симетрії» [8].

Ігри з піском і водою стабілізують емоційний стан дитини, розвивають тактильну чутливість, дрібну моторику, координацію рухів у системі «око-рука», навчають дитину прислухатися до власних відчуттів, аналізувати результати дослідів. Ці ігри сприяють розвитку мовлення, уваги, пам'яті та є засобом для профілактики і корекції, зокрема страхів і тривожних станів [7].

Ігровий самомасаж – це різновид ігрових дій, завдяки яким у мозок надходить потік імпульсів від екстерорецепторів, а також від пропріорецепторів м'язів і суглобів.

І.Б. Малюкова наголошує на доцільності використання ігрового самомасажу кистей рук для розвитку дрібної моторики та вдосконалення координаційних здібностей рук дітей, що є ефективним, універсальним, розвивальним засобом. Важливим є застосування масажних прийомів у формі ігрових процедур, які супроводжуються художнім словом у виконанні самої дитини [4, с. 80].

Ігри з тістом сприяють нормалізації тону м'язів рук й активізації дрібної моторики. На думку Г.Ю. Одиноквої, ігри сприяють розвитку зорового сприймання, пам'яті, образного мислення, стимулюють формування навичок, необхідних для успішного навчання у школі. Крім того, діти вивчають різноманітні властивості тіста, ознайомлюються з об'ємною формою, пропорціями предметів. У дошкільників розвивається точність рухів рук, формуються конструктивні здібності [5].

О.О. Яловська вказує на важливість *психомоторних ігор з папером*, які сприяють тренуванню дрібних м'язів рук, робить їх рухи сильними і координованими. Зміст ігор полягає у згинанні, розгинанні, скручуванні, перегортанні паперу, а сама гра завжди має конкретний результат [11].

Отже, існує значна кількість психомоторних ігор та ігрових дій, які можна використати з метою розвитку дрібної моторики.

Враховуючи теоретичне обґрунтування впливу психомоторних ігор на розвиток дрібної моторики дошкільників, було організовано експериментальне дослідження, яке передбачало перевірку рівня розвитку рухових навичок кисті та пальців дітей старшого дошкільного віку до і після застосування в навчально-виховному процесі дошкільного закладу системи даних ігор.

Експериментальне дослідження здійснювалося на базі дошкільного навчального закладу № 145 м. Кривий Ріг, було залучено 40 дітей старшого дошкільного віку, по 20 осіб у групах №7 та №10.

Нами було використано методика вивчення рівня сформованості рухових навичок кисті та пальців (дрібної моторики) Т.В. Візель. Тестові завдання полягали у маніпуляції з предметом, маніпуляції без предмета і відтворення пози кисті та пальців рук [12].

Після аналізу результатів було встановлено, що домінує середній рівень сформованості рухових навичок кисті та пальців у

дітей в обох групах – 45% дошкільників у групі №7 та 40% – у групі №10.

Високі показники демонструють 30% дітей групи №7 і 25% дітей групи №10. Середній рівень властивий 45% дітей групи №7 і 40% дітей групи №10. Низький рівень результатів показали 25% дітей групи №7 і 35% дітей групи №10. Отже, діти групи № 10 мають нижчі показники за досліджуваних з групи №7.

Якщо ж поглянути на середньогрупове значення, то воно є досить близьким в обох групах (2,02 – в експериментальній групі №7, 1,98 – в групі №10). Це ж стосується і стандартного відхилення (Див. табл.1).

Таблиця 1

Узагальнені кількісні значення сформованості рухових навиків кисті та пальців (за методикою Т. Візель)

№ з/п	Статистичні значення сформованості рухових навиків кисті та пальців	Експериментальні групи	
		Експ.гр.№7	Експ.гр.№10
1.	Кількість	20	20
2.	Середнє значення	2,02	1,98
3.	Стандартне відхилення	0,61	0,62

З'ясуємо, чи є відмінності між рівнем розвитку дрібної моторики в таких групах. За допомогою t-критерію Ст'юдента для незалежних вибірок була встановлена відсутність статистично значимих відмінностей між групами ($t=0,23$ при рівні значимості $p \leq 0,82$).

Враховуючи відсутність статистично значимих відмінностей між групами, в якості експериментальної групи може виступити будь-яка з них, нами була обрана група №10, група №7 стала контрольною.

Формувальний експеримент передбачав розробку системи психомоторних ігор та впровадження її у навчально-виховний процес визначеної експериментальної групи дошкільників. Впровадження системи психомоторних ігор проходило у три етапи: *підготовчий, практичний, активно-ігровий*.

Підготовчий етап передбачав підготовку дітей до участі в психомоторних іграх, зокрема, ознайомлення їх з правильним виконанням окремих рухів, правилами ігор, певними властивостями обладнання та матеріалів тощо.

До психомоторних ігор та ігрових дій даного етапу ми віднесли наступні:

- ігровий самомасаж: «Помиємо руки», «Надягаємо рукавички», «Солимо капусту», «Зігриємо руки», «Гуси скубуть траву»;
- пальчикові ігри: «Пальчики вітаються», «Бігунці», «Млинок», «Моя сім'я», «Гра на фортепіано»;
- ігри на основі методу Марії Монтесорі: «Прищіпки у кошику», «Попелюшка», «Намисто», «Гудзик», «Проштовхувач»;
- ігри з папером: «Склади серветку», «Паперові сніжки», «Зроби намисто», «Підзорна труба», «Віяло»;
- ігри з піском і водою: «Незвичні сліди», «Нірки для тварин», «Тече струмок», «Хвилі», «Юний дослідник», «Чарівна губка»;
- ігри з лічильними паличками: «Довга доріжка», «Парканчик», «Віяло», «Фігурки», «Дерева».

Практичний етап роботи реалізувався в навчально-виховному процесі дошкільного закладу. Його метою було занурення в ігрову діяльність, вправління дітей у набутих вміннях і навичках, їх удосконалення під час виконання певних ігрових вправ та ігор. Зміст ігор, рухові завдання, правила і взаємодія дітей поступово ускладнювалися.

До змісту психомоторних ігор другого етапу ми віднесли наступні:

- ігровий самомасаж з використанням предметів: «Крутись, олівцю», «Не боюся колючок», «Неслухняні кульки», «Подорож їжачка»;
- пальчикові ігри-інсценівки: «Квіточки», «Зайчики», «Коники», «Їжачок», «Замок»;
- ігри на основі методу М. Монтесорі: «Чарівні шнурочки», «Веселі прищіпки», «Попелюшка», «Квітка-семицвітка», «Одягаємо ляльку»;
- ігри з папером: елементи оригамі та квілінгу «Скрути бублик», «Галявина з квітами» «Метелик», «Човен з вітрилом», «Повітряний змій»;
- ігри з піском і водою: «Шукаємо з допомогою сита», «Килим-літак для принцеси», «Злови рибку», «Корабель, що не тоне»;
- ігри з лічильними паличками: «Човник», «Окуляри», «Грибок», «Сани», «Будиночок».
- *Активно-ігровий* етап передбачав закріплення та вдосконалення набутих рухових умінь і навичок дітей і введення їх в активну, самотійну ігрову діяльність. На цьому ета-

пі ширше використовувалися в іграх більш складні рухи. Успішність його полягала у тому, що дошкільників при- вчали займатися цілеспрямовано, з орієнтуванням на ре- зультат психомоторної гри.

До змісту психомоторних ігор третього етапу ми віднесли на- ступні:

- пальчикові ігри у тіньовому театрі: «Дерево», «Зайчик», «Птах», «Гусак», «Собака»;
- ігри на основі методу Марії Монтесорі: «Маленький апте- кар», «Вишивальниці», «Різнокольорове скло», «Шерша- ві літери і цифри», «Математичний планшет», «Побудує- мо гніздо»;
- ігри з папером: оригамі – «Пташка», «Слон», «Мишка», «Жабка» та квілінгу – «Метелик», «Гусениця», «Квітка» та ін.;
- ігри з піском і водою: «Веселі кухарі», «Водовози», «Візе- рунки на піску», «Чарівний замок», «Малюємо піском»;
- ігри з різними видами мозаїк і конструкторів;
- різноманітні графічні вправи.

Реалізація цих етапів здійснювалась протягом 3 місяців у вказаній групі дошкільного навчального закладу.

Аналізуючи отримані у процесі формуючого експерименту результати, було встановлено, що високого рівня розвитку ру- хових навичок кисті та пальців досягли 60% дітей експеримен- тальної групи (див. табл.2).

Таблиця 2

Оцінка динаміки змін у рівнях розвитку рухових навичок дрібної моторики дітей експериментальної і контрольної груп

Рівні розви- тку дрібної моторики	Показники експеримент. групи					Показники контрольної групи				
	До форм. експ.		Після форм. експ.		Різ- ниця	До форм. експ.		Після форм. експ.		Різ- ниця
	%	к-сть	%	к-сть	%	%	к-сть	%	к-сть	%
Високий	25	5	60	12	+35	30	6	40	8	+10
Середній	40	8	35	7	-5	45	9	40	8	-5
Низький	35	7	5	1	-30	25	5	20	4	-5

Середній рівень мають 35% дошкільників, представників низького рівня розвитку дрібної моторики залишилося лише 5%. Отже, значно збільшилися показники високого рівня розви- тку навичок дрібної моторики в експериментальній групі. Низь-

кий рівень зменшився за рахунок переходу дошкільників на середній рівень розвитку навичок дрібної моторики.

Для перевірки ефективності розробленої програми нами було використано t -критерій Ст'юдента для парних вибірок. Аналіз динаміки змін у рівнях розвитку дрібної моторики дітей показав існування статистично достовірних відмінностей ($t_{\text{емп.}}=7,87$ при $p \leq 0,01$) в експериментальній групі дошкільників, у контрольній таких змін не виявлено ($t_{\text{емп.}}=1,83$ при $p=0,08$).

Висновки. На підставі позитивної динаміки рівнів розвитку дрібної моторики дошкільників експериментальної групи, яка підтверджена статистично, можна зробити висновок, що для підвищення рівня розвитку дрібної моторики дітей доцільно використовувати психомоторні ігри та ігрові дії в педагогічному процесі дошкільного закладу. Вони є продуктивним методом опанування дошкільниками рухових дій, приваблюють дітей динамізмом, можливістю вияву фізичної активності, водночас здійснюють важливий вплив на розвиток психічних процесів й становлення особистості. Розроблена система психомоторних ігор та ігрових дій є досить ефективною щодо розвитку дрібної моторики дітей і може бути рекомендована до застосування в дошкільних навчальних закладах.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти: (нова редакція) / Науковий керівник: А. М. Богущ; Авт. кол-в : Богущ А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л. та ін. – К. : Видавництво, 2012. – 26 с.
2. Быкова А.И. Обучение детей дошкольного возраста основным движениям / А.И. Быкова. – М. : Учпедгиз, 1961. – 152 с.
3. Эльконин Д.Б. Психическое развитие в детских возрастах / Д. Б. Эльконин. — М. : МПСИ; Воронеж : НПО «МОДЭК», 1995. – 416 с.
4. Малюкова И.Б. Игровой массаж как способ подготовки руки к письму / И.Б. Малюкова // Дошкольное воспитание. – 2008. – №2. – С. 79–82.
5. Одинокова Г. Ю. Игры с тестом, развитие умения лепить / Г.Ю. Одинокова // Дошкольное воспитание. – 2007. – №2. – С. 63–70.
6. Родин Ю.И. Психомоторика человека в свете системной и эволюционной парадигм / Ю.И. Родин // Известия Тульского государственного университета. Гуманитарные науки. – 2011. – №3. – С. 389–395.

7. Розвивальні ігри з водою та піском / Упор. Н.Ф. Юрченко. – Х. : Вид. група «Основа», 2010. – 207 с.
8. Розвиток дрібної моторики рук / Упор. О.В. Власова; іл. О.В. Зеркалій. – Х. : Вид. група «Основа», 2010. – 159 с.
9. Савіна Л.П. Пальчикова гімнастика для розвитку мовлення дошкільнят / Л.П. Савіна. – Київ : Школа, 2001. – 48 с.
10. Узорова О.В. Пальчикова гімнастика / О.В. Узорова, О.О. Нефьодова. – Київ : Школа, 2003. – 127 с.
11. Яловська О.О. Пальчики дошкільнят: розвиваємо руку – розвиваємо мозок / О.О. Яловська. – Тернопіль : Мандрівець, 2011. – 228 с.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Bazovyy komponent doshkil'noi' osvity: (nova redakcija) / Naukovyy kerivnyk: A. M. Bogush; Avt. kol-v : Bogush A. M., Bjeljen'ka G. V., Boginich O. L. ta in. – K. : Vydavnyctvo, 2012. – 26 s.
2. Bykova A.I. Obuchenie detej doshkol'nogo vozrasta osnovnym dvizhenijam / A.I. Bykova. – M. : Uchpedgiz, 1961. – 152 s.
3. Jel'konin D.B. Psihicheskoe razvitie v detskih vozrastah / D. B. Jel'konin. — M. : MPSI; Voronezh : NPO «MODJeK», 1995. – 416 s.
4. Maljukova I.B. Igrovoj massazh kak sposob podgotovki ruki k pis'mu / I.B. Maljukova // Doshkol'noe vospitanie. – 2008. – №2. – S. 79–82.
5. Odinkova G. Ju. Igry s testom, razvitie umenija lepit' / G.Ju. Odinkova // Doshkol'noe vospitanie. – 2007. – №2. – S. 63–70.
6. Rodin Ju.I. Psihomotorika cheloveka v svete sistemnoj i jevoljucionnoj paradigm / Ju.I. Rodin // Izvestija Tul'skogo gosudarstvennogo universiteta. Gumanitarnye nauki. –2011. – №3. – S. 389–395.
7. Rozvyval'ni igry z vodoju ta piskom / Upor. N.F. Jurchenko. – H. : Vyd. grupa «Osnova», 2010. – 207 s.
8. Rozvytok dribnoi' motoryky ruk / Upor. O.V. Vlasova; il. O.V.Zerkalij. – H. : Vyd. grupa «Osnova», 2010. – 159 s.
9. Savina L.P. Pal'chykova gimnastyka dlja rozvytku movlennja doshkil'njat / L.P. Savina. – Kyi'v : Shkola, 2001. – 48 s.
10. Uzorova O.V. Pal'chykova gimnastyka / O.V. Uzorova, O.O. Nef'odova. – Kyi'v : Shkola, 2003. – 127 s.
11. Jalovs'ka O.O. Pal'chyky doshkil'njat: rozvyvajemo ruku – rozvyvajemo mozok / O.O. Jalovs'ka. – Ternopil' : Mandrivec', 2011. – 228 s.

O.O. Khalik, T.O. Derypaska. Feasibility of using the psychomotor games and play activities for the development of the preschoolers' fine motor skills. This article deals with the analysis of the possible using different psychomotor games for senior preschool children's fine motor skills development. The author determines the types of the psychomotor games and the play activities. There are finger games, lacers, games with counting sticks, activities with sand, water, dough, or paper, action-oriented games, game self-massage, etc.

It was diagnosed the development level of hand's and fingers' motor skills by the methodology of T. Wiesel. The researching was provided in two senior groups of the kindergarten. It was found the dominance of medium development level of fine motor skills. About a third part of children have a low development level of hand and fingers motor skills.

According to the results of this testing, the author developed the system of psychomotor games and play activities. Its aim was the improving the preschooler's motor skills of hand and fingers. A defined system was implemented in the educational process of preschool institutions in the experimental group in three stages: preparative, practical, action-oriented.

Preparative stage was considered to develop the system of psychomotor games and play activities for senior preschoolers to develop their fine motor skills. The practical stage involved gradual implementing of these games in the educational process of experimental kindergarten's group. The aim of the action-oriented stage was in creating conditions for active and independent children's play activities to the consolidating and improving motor skills.

It was experimentally proved that the using of psychomotor games and play activities promoted senior preschoolers with fine motor skills. After the applying the system of these psychomotor games and activities the level of development of motor skills of the children's hand and fingers has significantly increased.

Key words: psychomotor games, play activities, fine motor skills, motor skills, preschool age, senior preschoolers, finger games, activities with paper, games with water and sand.

Received July 08, 2015

Revised August 21, 2015

Accepted September 25, 2015